

**Валентина Тихоша,
Світлана Молочко**

МЕТОДИЧНИЙ ДОДАТОК ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ
до зошита для самостійних і контрольних робіт

**«Тест-контроль.
УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА.
9 клас»**

**КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
ТЕКСТИ КОНТРОЛЬНИХ ДИКТАНТІВ
ТЕКСТИ КОНТРОЛЬНИХ ПЕРЕКАЗІВ
ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО ЧИТАННЯ МОВЧКИ
ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО АУДІЮВАННЯ
ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДО КОНТРОЛЬНИХ ТВОРІВ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

**ВИДАВНИЧИЙ ДІМ
«ВЕСНА»**

Харків
2017

ПЕРЕДМОВА

Методичний додаток для вчителя містить тексти навчальних і контрольних диктантів.

Для проведення контрольних переказів відповідно до означеного в програмі виду, а також для здійснення контролю за рівнем навчальних досягнень учнів 9 класу з аудіювання і читання мовчки в додатку пропонуються тексти (на вибір учителя), які повинні бути незнайомі учневі. Тестові завдання до них містяться у зошиті для самостійних робіт (по 12 завдань, кожне з яких оцінюється 1 балом). Обсяг текстів відповідає чинним критеріям.

Для перевірки рівня сформованості вмінь створювати власні висловлювання пропонується також орієнтовні теми для письмових контрольних творів і матеріалу на допомогу вчителю.

У додатку для вчителя пропонується також орієнтовне календарно-тематичне планування, розроблене відповідно до чинної програми з української мови для учнів 5—9 класів шкіл з українською мовою навчання (2017 рік). Програмовий варіант розрахований на вивчення 2 години на тиждень і розподілений за чотирма змістовими лініями програми з української мови.

Контроль за рівнем навчальних досягнень 9-класників із видами мовленнєвої діяльності здійснюється так:

- 1) сприймання усного мовлення (аудіювання) — 1 раз на рік;
- 2) сприймання писемного мовлення (читання мовчки) — 1 раз на рік;
- 3) контрольний письмовий переказ — 1 раз на семестр;
- 4) усний переказ — 1 раз на рік;
- 5) творення мовлення (усні і письмові твори): письмовий твір — 1 раз на семестр; усний твір — 1 раз на рік; діалог — 1 раз на рік.

Форми контролю	Українська мова	
	I семестр	II семестр
Перевірка мовної теми	2	2
Письмо: переказ	1	1
Твір	1	1
Диктант	1	1
Аудіювання	—	1
Читання мовчки	1	—

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(70 год, 2 год на тиждень, РЗМ — 19 год)

№ з/п	Тема уроку	Кількість год	Дата
1	2	3	4
ВСТУП (1 год)			
1	Розвиток української мови	1	
ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО У 8 КЛАСІ (3 год)			
2	РЗМ № 1. Відомості про мовлення. Повторення відомостей про мовлення. Види мовленнєвої діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письмо. Різновиди аудіювання: ознайомлювальне, вивчальне і критичне; текстів, різних стилів, типів і жанрів	1	
3	Граматична основа речення. Односкладне і двоскладне речення. Пунктограми в реченні	1	
4	Правопис. Основні правила правопису. Правопис іменників, прикметників	1	
5	Правопис числівників, дієслів	1	
ПРЯМА І НЕПРЯМА МОВА (7 год)			
6	Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови	1	
7	Заміна прямої мови непрямою. Синоніміка різних способів передачі прямої мови	1	
8	Цитата як спосіб передачі чужої мови	1	
9	Діалог. Інтонація речень з прямою мовою і діалогом	1	
10	Культура мовлення і стилістика. Синоніміка різних способів передачі прямої мови. Інтонація речень із прямою мовою, діалогом	1	
11	Контрольний диктант	1	
12	РЗМ № 2. Складання діалогів відповідно до запропонованої ситуації. Розігрування діалогів	1	
13	Самостійна робота з теми. «Пряма і непряма мова. Цитата. Діалог»	1	
СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ І ЙОГО ОЗНАКИ (7 год)			
14	Складні речення без сполучників, із сурядним і підрядним зв'язком	1	

1	2	3	4
15	Складносурядне речення, його будова й засоби зв'язку в ньому	1	
16	Смислові зв'язки між частинами складносу- рядного речення	1	
17	РЗМ № 3. Діалог-обговорення актуальної теми «Своє, рідне — своєрідне»	1	
18	Розділові знаки між частинами складносуряд- ного речення	1	
19	РЗМ № 4. Письмовий стислий переказ тексту публіцистичного стилю	1	
20	Культура мовлення і стилістика. Інтонація складносурядного речення. Синоніміка склад- носурядних речень з різними сполучниками, а також складносурядних і простих речень. Використання складносурядних речень у тек- стах наукового, публіцистичного стилів	1	
21	РЗМ № 5. Тези прочитаного (публіцистичної чи науково-пізнавальної статті)	1	
22	Контрольна робота № 1 з мовної теми «Склад- носурядне речення»	1	
23	РЗМ № 6. Ділові папери. Заява. Автобіогра- фія. Резюме	1	
24	РЗМ № 7. Створення власних висловлювань. Коротке повідомлення в публіцистичному стилі на морально-етичну тему «Як відшукати свій шлях у житті»	1	
25	Контрольне читання мовчки публіцистичного тексту	1	
СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ (12 год)			
26	Складнопідрядне речення, його будова і засо- би зв'язку в ньому	1	
27	Підрядні сполучники і сполучні слова в склад- нопідрядних реченнях	1	
28	РЗМ № 8. Усний твір-роздум у публіцистично- му стилі на морально-етичну тему: «Що нині означає жити красиво?»	1	
29, 30	РЗМ № 9–10. Вибірковий переказ тексту на- укового стилю (на основі кількох джерел)	2	

1	2	3	4
31	Основні види складнопідрядного речення. Складнопідрядне речення з підрядними означальними	1	
32	Складнопідрядне речення з підрядними з'ясувальними	1	
33	РЗМ № 11. Усне повідомлення на морально-етичну або суспільну тему у публіцистичному стилі «Чи можуть з часом селфі замінити родинні фотографії?»	1	
34	Основні типи складнопідрядного речення з підрядними обставинами. Складнопідрядне речення з підрядними способу дії та ступеня і міри, з підрядними порівняльними	1	
35	Складнопідрядне речення з підрядними часу, умови, місця, мети, причини, наслідку, допустові	3	
36	Складнопідрядне речення з кількома підрядними частинами. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами	1	
37	Розділові знаки між головною й підрядною частинами складнопідрядного речення	1	
38	Синоніміка сполучникових складних, складнопідрядних і простих речень з відокремленими членами. Інтонація складнопідрядного речення	1	
39	Тематична контрольна робота № 2 з мовної теми «Складнопідрядне речення» (<i>тестові завдання</i>)	1	
БЕЗСПОЛУЧНИКОВЕ СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ (БСР) (9 год)			
40	Безсполучникове складне речення. Смислові відношення між частинами безсполучникового складного речення	1	
41	Особливості інтонації складного безсполучникового речення. Правопис. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні	2	
42	РЗМ № 12. Усний вибірковий переказ тексту публіцистичного стилю	1	
43	Кома і крапка з комою між частинами БСР	1	

1	2	3	4
44	Двокрапка у безсполучниковому складному реченні	2	
45	РЗМ № 13. Докладний переказ тексту публіцистичного стилю із творчим завданням	1	
46	Аналіз помилок письмового переказу. Тире у безсполучниковому складному реченні	1	
47	Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні. Навчальний диктант	1	
48	РЗМ № 14. Використання безсполучникових складних речень у висловлюваннях розмовного, публіцистичного і художнього стилів. Розповідь про людей, які подолали свої недуги і допомогу їм	1	
49	Контрольна робота № 3 з мовної теми «Безсполучникове складне речення»	1	
СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ З РІЗНИМИ ВИДАМИ ЗВ'ЯЗКУ (7 год)			
50	Складні речення з різними видами зв'язку (сполучниковим і безсполучниковим)	2	
51	Складні речення з різними видами зв'язку (<i>тренувальні вправи</i>)	1	
52	РЗМ № 15. Твір-роздум у публіцистичному стилі на суспільну тему (<i>усно</i>)	1	
53	РЗМ № 16. Контрольний письмовий твір-роздум на морально-етичну тему	1	
54	Розділові знаки у реченнях з різними видами зв'язку	2	
55	Використання складних речень із різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку в текстах різних стилів	1	
56	РЗМ № 17. Вибірковий переказ текстів наукового стилю (<i>на основі декількох джерел, письмовий</i>)	1	
57	Узагальнення й систематизація вивченого в 9-му класі	1	
СКЛАДНЕ СИНТАКСИЧНЕ ЦІЛЕ. ТЕКСТ ЯК ОДИНИЦЯ МОВЛЕННЯ Й ПРОДУКТ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (7 год)			
58	Текст і основні його ознаки. Будова тексту	1	
59	Мікротема й абзац. Види і засоби міжфразового зв'язку	1	

1	2	3	4
60	Ключові слова в тексті й абзаці	1	
61	РЗМ № 18. Конспект наукового тексту. Контроль аудіювання	1	
62	Контрольний диктант	1	
63	Засвоєння складних випадків слововживання. Синоніміка синтаксичних конструкцій	1	
64	РЗМ № 19. Складання есе «Що робить мене щасливим(ою)» з використанням складнопідрядних речень	1	
65	Синоніміка синтаксичних конструкцій. Розвиток мовлення. Читання в голос і мовчки. Висловлення-роздумів про прочитану книгу з висновками, чого навчає нас книга	1	
66	Тематична контрольна робота № 4 з мовної теми «Узагальнення й систематизація вивченого в 5—9-х класах»	1	
УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИВЧЕНОГО (6 год)			
67, 68	Слово як предмет вивчення. Повторення основних орфограм	2	
69	Мовні аспекти вивчення речення, порядок слів, граматична основа, види речень	2	
70	Основні пунктограми в складному реченні	2	

I СЕМЕСТР

ТЕКСТИ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ ДИКТАНТІВ

1. Рідна мова

Людина може володіти кількома мовами, залежно від її здібностей, нахилів і прагнень. Але найкраще, найдосконаліше вона має володіти рідною мовою. Рідна мова — це невід’ємна частина Батьківщини, голос народу й чарівний інструмент, на звуки якого відгукуються найтонші й найніжніші струни людської душі.

Є мови більш і менш розвинені, є мови, що своїм чарівним звучанням здобули світову славу. Та наймилішою і найдорожчою для людини є її рідна мова. Рідна мова не тільки зберігає світлі спогади з життя людини й зв’язує її з сучасниками, в ній чується голос предків, відлунюють перегорнені сторінки історії свого народу. Вона є тим найдорожчим і найміцнішим зв’язком, що з’єднує всі покоління народу в одне велике історичне живе ціле. Мова народу — це саме життя.

Ми повинні цінувати нашу мову — нетлінний скарб українського народу, що його наші предки зберегли, незважаючи на всілякі заборони й утиски, й передали нам у спадщину.

(142 слова)

(За Б. Антоненком-Давидовичем)

2. Весна в лісі

Високе синє небо в лісі здавалося ще дальшим і недоступнішим — його підносили вгору на своїх верхівках високі сосни, в’язи та розлогі дуби. Дерев були ще голі, проте, залляті сонячним промінням, вони справляли не таке похмуре враження, як зимою. Цього квітневого погожого дня вони були ясні, усміхнені, і весь їхній вигляд обіцяв невдовзі ясну, щедру зелень.

Дивували чорні стовбури дерев, віталися з ними кущі з уже позеленілою корою і кущики блідої трави, що світилися з-поміж торішнього листу, а тепле та ніжне сонячне проміння, яке немов теж розцвітало цієї весняної пори, заливало увесь ліс. Зовсім низько над землею пролітав джміль, басовито гудучи...

Повільно йшли, прислухаючись до переспіву пташок, які проймали повітря мелодійними й гострими голосами. Весняний щебет їхній так пасував до голого чорного лісу, до сірої, встеленої листям землі! Він немов народжувався в грудях самого квітня і — веселий, завзя-

тий — линув хвиля за хвилю, й повітря збуджено, напружено жило тим співом, у якому звучало, розкошувало саме весняне оновлення.

(158 слів)

(За Є. Гуцалом)

ТЕКСТИ ДЛЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИКТАНТІВ

1. Ощадливий дрізд

Якось узимку я поглянув у вікно і застиг від несподіванки: знадвору, за два кроки від мене, на гілці горобини гойдався красивий сірий птах, і я здогадався — то дрізд-горобинник! Та він раптово зник... Лише хвилин через десять знову ласував примороженими плодами. Затамувавши подих, я стежив за кожним його рухом. Одне мені, щоправда, не сподобалося — як дрізд не по-хазяйськи розтринькував ягоди: одну проковтне, іншу відкине, і так, поки не втамує голод. Я ще тоді подумав: коли так ягідками смітити, нічим буде й до весни дожити. А йому хоч би що, вісім ягід з'їв, вісім додолу кинув. І щоб була інші дрозди не зазіхали на його рясну горобину, він усе перелітав на протилежний бік двору, сідав на другій груші, піднімався і всім своїм виглядом показував пташкам: нічого сюди летіти, сам сиджу голодний і холодний.

Дрізд-горобинник не смітив ягодами, як мені спершу здалося. Він ощадливо тримав їх у снігових заметах, аби було що їсти й весною. Розумна пташка!

(155 слів)

(К. Наріжний)

2. Україна

Київ... Русь... Україна... Ці слова з глибокою шанобою і гордістю промовляє кожний свідомий українець, бо виражають вони духовну близькість до землі своїх батьків, родоводу українського, його славної і водночас трагічної історії.

Ось уже понад п'ятнадцять століть височіє на дніпровських схилах золотoverхий Київ, якому випала історична місія стати «матір'ю міст руських», відіграти важливу роль у формуванні однієї з найбільших держав середньовічної Європи — Київської Русі.

Софія Київська і Золоті ворота княжого міста, Видубицький монастир і Києво-Печерська лавра з Успенським собором, старовинний Поділ і сивочолий Борисфен-Дніпро — все це духовні символи національної історії та культури, без яких не мислиться українська земля і шлях її народу в майбутнє. Мимоволі замислюєшся: звідки ми пішли і чиї ми діти? Звідки походить назва «Україна-Русь», хто наші предки і звідки наша мова?

Оглядаючи з висоти пташиного польоту рідну землю, захоплюєшся її красою і величчю. На заході постають зелені Карпатські гори, на півдні золотиться море досягаючої пшениці, на сході встають терикони донецьких шахт, на півночі багряніють червоною калиною ліси. І все це наша Батьківщина — Україна!

(165 слів)

(Із журналу)

ТЕКСТИ НАУКОВОГО СТИЛЮ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОГО ПЕРЕКАЗУ

1. Самовиховання — запорука успіху

Самовиховання — це свідомо вольова діяльність. Вирішальне значення в самовихованні має здатність людини до вольових зусиль.

Серед прийомів самовиховання виділяють такі, як: самонаказ, самопримус, самопідбадьорювання, самоосуд, самопокарання тощо.

Самонаказ застосовують тоді, коли треба примусити себе щось зробити, незважаючи на те, що це дуже важко або страшно. В учнів такі ситуації трапляються дуже часто на уроках фізкультури і спортивних тренуваннях: страшно плигати у воду, страшно плигати через спортивний снаряд тощо. У таких випадках самонаказ допомагає перемогти себе: «А ну, Борисе, не бійся, плигай сміливо!» Особливо хороші результати самонаказ дає тоді, коли учень заздалегідь психологічно підготував себе до подолання перешкод.

Самопримус учням слід застосовувати тоді, коли доводиться виконувати потрібну, але нецікаву роботу, копітку, брудну, чи виконувати домашнє завдання з предмета, якого учень не любить. У житті нерідко доводиться робити те, що не становить безпосереднього інтересу. І учні повинні готувати себе до цього. Самопримус виражається в словесній формі і практичній діяльності: «Що, Михайле, не хочеться землю копати, а треба. А ну, працєю веселіше! Ти все можеш!» І при цьому учень повинен старатися працювати добре.

Учневі, який навчився примушувати себе робити те, що потрібно, в житті буде легко, він не втрачатиме бадьорості, як це часто буває з іншими.

(196 слів)

(За Г. Ситіним)

2. Складні речовини

Речовини, утворені з атомів двох і більше хімічних елементів, називають складними. Наприклад, кожна молекула води містить два атоми Гідрогену та один атом Оксигену. Цей склад позначається за-

писом H_2O і читається «аш — два — о». До складних речовин належить і вуглекислий газ. Його видихають усі живі організми, а рослини ще й живляться ним. Молекула вуглекислого газу утворена одним атомом Карбону і двома атомами Оксигену. Це відображають записом CO_2 , а читають «це — о — два».

Складних речовин існує в природі та створено людиною значно більше, ніж простих. Чому? Учені довели, що атоми різних хімічних елементів здатні сполучатися один з одним у різні кількості та послідовності. Це подібно до того, як у мові сполученням певної кількості букв утворюється різномаяття слів.

Отже, тіла утворюються з речовин. До складу багатьох речовин входять молекули. В утворенні молекул беруть участь атоми. Прості речовини утворюються з атомів одного хімічного елемента. Складні речовини утворюються з атомів різних хімічних елементів. Складних речовин існує набагато більше, ніж простих. Так, наприклад, добре відомий усім цукор — складна речовина. Смак цієї речовини, колір, здатність розчинятися у воді зумовлені молекулами цукру, кожна з яких містить дванадцять атомів карбону, двадцять два атоми Гідрогену й одиннадцять атомів Оксигену. Склад молекули цукру записують $\text{C}_{12}\text{H}_{22}\text{O}_{11}$. Таким чином, одна молекула цукру складається із сорока п'яти атомів.

Із трьох хімічних елементів — Карбону, Гідрогену та Оксигену — утворені молекули багатьох речовин, серед яких спирт ($\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$), глюкоза ($\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6$), жир ($\text{C}_{57}\text{H}_{110}\text{O}_6$). Спробуйте пояснити існування таких різних речовин. Адже всі вони утворені атомами одних і тих самих хімічних елементів.

(247 слів)

(О. Ярошенко)

НАУКОВО-НАВЧАЛЬНІ ТЕКСТИ ДЛЯ КОНСПЕКТУВАННЯ

1. Всесвіт

Гігантське срібносяйне скупчення зірок, що навіпіл перетинає нічний небосхил, — Чумацький Шлях — це наша Галактика — наш рідний стольний «град». Який же вигляд має наше «місто», від одного краю якого до іншого світло лине майже 30 тисяч років? За формою наша Галактика схожа на гігантську лінзу. Якщо дивитися на неї згори, побачимо спіраль, а збоку — веретено. За підрахунками вчених, у нашої Галактики налічується понад сто мільярдів зірок.

Далі перед нами відкривається ще грандіозніша картина. Астрономами вже давно помітили на небі невеликі, часом ледь помітні, світ-

лі туманні плями. Одна з них, найбільша за розмірами, знаходиться в сузір'ї Андромеди. Її видно навіть неозброєним оком. Учені визначили, що відстань до сузір'я Андромеди становить приблизно мільйон світлових років.

Розгадка таких космічних утворень, як туманність Андромеди, була знайдена не так давно. Виявилося, що це велетенські зоряні системи на зразок нашої Галактики. Нині їх налічують мільярди. За формою «зоряні острови» надзвичайно різноманітні. Є галактики, схожі на фантастичних павуків, є крабоподібні галактики, галактики-наміста, галактики-коридори, подвійні галактики... Розташовані одна від одної на запаморочливих відстанях, вони утворюють величезний «зоряний архіпелаг» — бачену нами частину Всесвіту — Мегагалактику. Від багатьох далеких галактик, які ледве-ледве можна розгледіти навіть у найпотужніші телескопи, світло йде до нас мільйони й мільярди років.

Якщо припустити, що світовий простір має десь межу, виникає закономірне запитання: а що знаходиться за тією межею? Яка будова зоряного світу за Метагалактикою, ми поки що не знаємо.

Через терни до зірок. Так говорили древні. Так говоримо і ми сьогодні, проникаючи у незвідані глибини Всесвіту. І що далі людський розум сягає у космічну безодню, то все безмежніші простори відкриваються перед ним; що більше загадок світобудови перестає бути таємницею, то дедалі більше з'являється нових. Вони стають все складнішими, але не менш цікавішими.

(278 слів)

(М. Славинський)

2. Трипільська культура

Про розквіт трипільської культури свідчить її високе на той час (VII—V тисячоліття до нашої ери) будівельне мистецтво. Хати були з дерева, устатковані конструкціями з випаленої глини: з підлогами, з цегляними долівками, з дверима й вікнами, з печами, припічками й коминами, зі столами й призьбами. Багатокімнатні хати мали поряд ще й окремі господарські прибудови із чотирисхилими дахами, вкритими соломною чи очеретом.

Трипільці витворили досконалий тип української печі, що й досі є українською відмінністю серед усіх сусідів, які користувалися вогнищами.

Трипільці вміли ткати коноплі, льон, вовну, фарбувати та шити з них одяг, прикрашати одяг вишивкою та іншими оздобами.

Проте найбільшим досягненням трипільської культури є її кераміка. Це феномен неолітичної доби, найцінніша пам'ятка цього періоду цивілізації у світовій культурі. Трипільська кераміка була тонкою, гладенькою, дзвінкою, як порцеляна, майстерно розмальованою білою, чорною, червоною, темно-каштановою фарбою. Дослідження високомистецького фігурального орнаменту на трипільській кераміці говорять ясно, що це робота гончарів, малярів, декораторів, які добирали форми й кольори, надавали їм глибокого змісту. Цих виконавців можна вважати основоположниками українського народного мистецтва, бо ще й досі варіанти цих праісторичних декоративних мотивів бачимо на кераміці, вишивках, килимах, великодніх писанках українських народних умільців.

Ця пишно розмальована трипільська кераміка вважається попередницею грецьких ваз, егейської і критської культур.

Крім посуду, трипільці виробляли фігурки Матері-Землі. З них можна зрозуміти роль і культ матері в житті того суспільства та те, як одягалися жінки. Серед фігурок звірів переважали зображення круторогих волів. Бик, а перед ним олень, був тотемом — опікуном добробуту, даром Дажбога.

Щоб уявити, чи так дуже далеко відійшли ми від перших хліборобів, погляньмо на наш український Святвечір — це ж свято ранніх трипільців-оріїв!

Які страви, освячені традицією, мають бути на столі? Ті самі, що були в неолітичних предків! Кутя (каша з нерозмеленого зерна) — це ж найстаріший спосіб споживання зерна. Мак, горіхи, мед, гриби, риба, садовина, городина — усе те, що виростили, назбирали й наготували з дарів природи весною, літом і восени.

Це є наочним свідченням того, що ми є нащадками славних оріїв-трипільців, а може, й давніших предків-мізинців (двадцять тисяч років до нашої ери).

(330 слів)

(В. Таїк)

ТЕКСТ ДЛЯ ВИБІРКОВОГО ПЕРЕКАЗУ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ

Міфи і дійсність

З багатьох античних міфів на мене чи не найбільше враження справляв міф про людинолюбця Прометея, який ніби вкрав у богів вогонь, щоб передати його людям. І міф про Ікара, першу людину, що знялась на крилах в небо. Він ніби змайстрував собі крила з пір'я, склеєного

докупи воском. Прагнучи пізнати таємниці високоств, Ікар піднісся занадто близько до сонця, за що розгніваний цар богів Юпітер наказав сонцю розтопити віск крил, від чого Ікар упав у море й потонув. Образ хоч і поверженого, але прекрасного в своїй сміливості Ікара заповлонив моїмрії, витиснувши казкових Івасика-Телесика, що літав на «гусях-лебедях», та Івана-царевича, якого носив під хмарами орел. Не раз мені марилося: от зробити б і собі з чогось крила, злізти на висоцхенну Успенську дзвіницю, що правила в місті за пожежну каланчу, та й плигнути з неї на тих крилах. А ще ліпше, коли б вигадати таку машину, що підіймала б тебе на крилах з землі, тоді можна було б спробувати політати. Але таких машин не було. Якщо люди й підіймалися досі в повітря, то тільки на повітряних кулях. І мрії лишалися мріями...

А втім, десь 1909 року стали писати в газетах, що вигадано гвинт, який всвердлюється в повітря, а трохи згодом повідомили, що такий гвинт, чи пропелер, доданий до видовженої повітряної кулі, створив за кордоном дирижабль. Минуло кілька місяців, і в газетах та журналах можна було прочитати про перші літальні машини — аероплани й відважних людей — авіаторів, що знімаються в повітря на тих машинах. Нове, досі невідоме слово «авіація» так зацікавило великих і малих, що, коли до міста приїхав лектор, який мав розповісти про таємниці літальних машин, в залу, де відбувалась лекція, важко було протовпитись. Лектор оповідав про польоти американців братів Райт, про успіхи французького авіатора Блеріо і продемонстрував літання маленького пропелера. Пущений зі спіральної залізної палички, пропелер плавко пролетів половину зали, викликаючи захоплення глядачів-школярів. Незабаром такі пропелери стали продавати як модну іграшку по крамницях. Нас, дітлахів, уже не вабили тепер паперові змії, яких ми запускали раніш у повітря на вигоні за містом; тепер кожний із нас мріяв придбати собі цей маленький залізний пропелер, що десь у світах підіймав над землею справжню літальну машину.

Мені й на думку тоді не спадало, що прийде такий час, коли літак стане доступний кожному, як вагон поїзда. Лиш через двадцять років після того я вперше полетів у тому ж Харкові на пасажирському літаку. І коли літак, пробігши по стартовій доріжці, непомітно одірвався від землі й знявся в повітря, я нараз відчув велику радість. Радість за здійснення давньої людської мрії і гордість за проникливий людський розум.

(419 слів)

(За Б. Антоненком-Давидовичем)

ТЕКСТ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ТЕЗ ПУБЛІЦИСТИЧНОГО СТИЛЮ

Людська байдужість

Моя цивілізація тримається на культі Людини, що пробивається крізь осіб. Віками вона прагне показати Людину, так само як вчить крізь каміння бачити Собор.

По-старому височать на землі великі пам'ятники духу — собори, обрамлені витягнутими вгору спорудами нового віку техніки. По-старому неспокійна людина хапається клаптика теплої землі і високого неба, щоб відчутти точку опори, щоб знайти на мить себе — спробувати щось у собі осягнути.

Але землю вкривав асфальт і бетон, небо затягується димами і ревом моторів, і кудись шалено, в метушливій тривозі летить життя, засмоктує і не залишає тієї чистої години для душі, коли можна замислитись над собою і подумати про головне.

Куди ж іде життя? Чи ми ведемо життя, чи життя веде нас, кинувши нам для забави дешеві замітники Слова — телевизор, футбол, алкоголь?

Чи людина ще щось значить у цьому потоці життя? Чи вже вона тільки пасажир сліпого корабля, що несеться назустріч ночі? Якщо вона нічого не бачить, то що ж тоді може значити корабель?

І все ж таки — чи значить, чи важить вона хоча б стільки, щоб зусиллями власного розуму і волі зупинитись перед прірвою?

Щоб залишитись людиною, вона мусить важити хоча б стільки... Але для цього їй потрібні найвищі зусилля розуму й духу. Вона мусить відродитись — щоб зрозуміти, що на ній, особисто на ній, все лежить — і спадщина предків, і доля землі — вітчизни людей.

Нині, як ще ніколи в історії, кожен має бути людиною в людстві, щоб кожним нервом відчувати його болі й тривоги. Нині особливо кожен мусить почувати себе органічною часткою великого собору людської цивілізації, всім своїм єством бути пружним каменем у цьому соборі, щоб самовіддано тримати на собі його споруду. У пошуках сучасності, тобто свого місця в житті, людина неминуче натрапляє на важіль відповідальності і замислюється над своєю свідомою та несвідомою участю у великих справах сучасності. І тут за активною участю в конструктивній праці суспільства одкривається зворотній бік — пасивна співучасть сучасника в процесах суспільної деградації, потурання руйнівній активності нерозумної волі, що користується нашим мовчанням, як знаком згоди.

Нині минули ті часи, коли рослинне існування на анабіозі цілих поколінь давав лише сіреньку пляму на карті світу. Тепер інша доба. Незалежно від нашої волі ми включаємось ланкою в життя нашої планети, вкритої нервовою сіткою атомних мін і вулканів, що клекотять, готові до вибуху.

Нині брак великої мудрості, великої поваги і любові до людини, великої відповідальності за спадщину предків і долю нащадків відчувається як найбільша рана людства. Рана, в яку може вкинутися смертельна інфекція. Найстрашніший її носій — напівосвічений євреїтор, рішучий напівінтелігент. З гімназії чи семінарії він знає фразеологію культури і цивілізації. Але не знає тієї конденсованої духовної сили, життєвої сили, що стоїть за словам, тому він залюбки підмінює слова, відважно жонглює ними і робить сліпучий феєрверк — тимчасову ілюзію правди. Не замислюючись над одвічними законами розвитку життя, він діє так. наче їх зовсім нема, а потім десяткам геніїв не впо-ратися з тим, що він накоїв.

(466 слів)

(За Є. Сверстюком)

Контрольний твір-роздум на морально-етичну тему у публіцистичному стилі

Орієнтовні теми творів (на вибір учителя)

1. Чи повинно добро захищати себе?
2. Як відшукати свій шлях у житті.
3. Чи зможуть з часом селфі замінити родинні фотографії.

Матеріали для підготовки до твору

Добро і зло

Добро і Зло — міфологічні персонажі, що виступають, як правило, у дуалістичних міфах, які базуються на протиставленні двох символів — корисних і шкідливих; персонажі українського фольклору.

Між Добром і Злом постійно точиться боротьба, яка за народними устремліннями, бажаннями повинна закінчитися перемогою першого. У християнській літературі Добро часто виступає у вигляді Бога, Зло — сатани, Люцифера тощо.

За свідченням В. В. Колосова, у давнину на Русі слово *добрий* мало значення «міцний», «сильний». Не випадково одного із трьох билинних захисників землі Руської називали Добринею. Пізніше це слово стало оцінювати людину за зовнішнім виглядом, красою. Згодом *добрий* стало

означати «багатий», а слово *добро* — відповідно «багатство», «домашній скарб». і лише пізніше «добрий» набуло означення «душевний», «лагідний». Етимологічний словник української мови зазначає історичну спорідненість слів *добрий*, *добро* із словами на означення «хоробрий», «міцний», «корисний», «гарний», «граціозний». Слово «злий», «зло» споріднені у своєму походженні із лексемами, що означають «недобрий», «грубий», «нахаба», «кривда», «несправедливість», «ударити», «фальш», «брехня».

У народних поняття Добра і Зла пов'язувалися з такими важливими категоріями, як людина, рід, діло, розум, доля, душа, серце та ін. У стародавніх іменах Доброслав, Добромисл теж не випадковою є перша частина *добр*. Називаючи так дітей, батьки вірили, що у них буде добра, світла доля. У стародавніх колядках, побажаннях, примовках люди зичили один одному саме Добра. Коли зустрічались: «Доброго здоров'я!», «Добрий вечір», «Дай, Боже, час добрий». Коли були у гостях, прощаючись, теж зичили тільки добра: «На добро!», «У добрий час», «На все добре».

У народних казках ті герої, що чинять саме добрі справи, завжди одержують винагороду, досягають бажаного. Так високо оцінювали люди Добро!

«Темного лугу калина, доброго роду дитина», «Лихо не без добра» (останнє засвідчує те, що поняття зла і добра були у свідомості древніх взаємопов'язані). Одним із найстрашніших прокльонів був вислів «Бодай тобі добра не було!» Лагідну людину називали не інакше, як добродій. Про давність і важливість цих категорій свідчить те, що у сучасній літературній мові налічується лише з коренем *добр* — понад 50 слів (*доброчинний*, *доброчесний*, *добропорядний* тощо). І нині ми, прощаючись увечері, кажемо: «На добраніч!», «навчаємо добра», тобто виховуємо на основі справедливості.

(335 слів)

(В. Скуратівський)

II СЕМЕСТР

ВИБІРКОВИЙ ПЕРЕКАЗ ТЕКСТУ ХУДОЖНЬОГО СТИЛЮ

1. Свято

Погідний ранок надходив десь із-за далеких дніпровських заплав.

У прозорому повітрі народжувалась ясна, сонячна гама, наростала, ширшала, набирала на силі й зазвучала на повну потужність лише тоді, коли з-за обрію почало зводитись круглоvide сонце. Диск його, рожевий та великий, впливав у погідній урочистості, ось відірвався від пружка землі — і безмежний весняний світ відкрився довкола, юний і свіжий.

Повільно йшов через Дніпро. Потім став поблизу Лаври на кручі — саме на тій дніпровській кручі, що бачилась йому щодня з протилежного берега.

Згодом, коли вийшов — повз високий обеліск, біля якого палав вічний вогонь, поміж двох рядів могильних плит, чистих і свіжих од ранкової роси, — коли вийшов на майдан Слави, тут уже товпились люди. То там, то сям чулися звуки музики, лунали й обривалися, наче різні мелодії не відважувалися вступати в суперечку між собою. Рівним промінням було заллято майдан, у його лагідній повені плавала й купалась молода зелень дерев, і шпичаста трава в парку чітко горіла на чорному ґрунті. Обличчя людей були радісні, і всі вони — такі різні, такі неоднакові — зараз були схожі між собою, наче їх об'єднував в одне ціле отой переможний мотив радості, що панував повсюдно, й хлопець відчув, — раптово, зненацька! — що той мотив радості і його теж прилучає до великої людської спільності, і йому від того відчуття стало надійно і певно.

Сонце підбилося вище, передчуття свята сягало, здається, свого апогею. Віддалік і зблизька озивалась мідь духових оркестрів, сильні звуки пружно пливли в повітрі, — мелодії стикалися, заглушали одна одну, потім чіткіше, переможніше починала лунати якась одна, могутніша. Під звуки музики спалахували пісні, вони теж несподівано обривалися, щоб народитись іще в іншому місці. Юнак цікаво прислухався до того відгуку, який мали в його свідомості голоси людей, збратаних піснями...

(283 слова)

(За Є. Гуцалом)

2. Біла троянда

В одному рибальському селі на самому березі жив старий рибалка. Звали його Білоусом. І була в нього донька — білява красуня. Любила вона розпустити білі коси на високій кручі над морем, щоб вітер ними бавився. Підніме догори руки й гукає:

— Вітре буйний! Не боюся тебе. Подми іще сильніше!..

Одного разу вибігла на кручу і загукала:

— Вітре-вітрило, забери мене до себе в гості!

І тут здійнявся вихор, не встигла й опам'ятатись, як полетіла в простір синього неба. Дужий вітер підкорив і поніс її до себе в гості.

Опустилася на якомусь загадковому острові. Кругом лише море безкрає, а на острові казкова краса: дивовижні дерева, трави, квіти. Особливо вабили зір квіти, а серед них — квітка білої троянди. Довго милувалася тією красою, а тоді вже злякалася, що опинилася хтосьнаде сама-самісінька. Сіла на травичку і затужила за батечком, бо матері в неї — сироти — не було. Упала сльозинка на білу квітку троянди. І заговорила Троянда людським голосом:

— Не плач, красуне, не тужи, а послухай, що я тобі пораджу. Коли сонце стане на обідню пору, сюди прилетять красень-сокіл і голуб обскубаний. Сокіл сяде тобі на ліве плече ближче до твого серця. Почне тобі соколину пісню співати, крилом по лицю гладити. А голуб обскубаний сяде тобі в ногах, вклониться і заворкує. Його ти й приласкай, приголуб. А сокола не чіпай і не голуб його, бо тільки приголубиш, то одразу станеш білою трояндою і назавжди залишишся на цьому острові, а батечка свого вже не побачиш. Батечко твій — хоробрий рибалка. Він не боїться вітру і в шторм ловить рибу, його всі рибалки поважають. А любить він тебе понад усе на світі.

— А відкіля ти все знаєш, ніжна Трояндо?

— Знаю, бо хороше далеко чути... Поглянь, скільки тут білих троянд. Але ми не квіти, ми наречені того сокола-вітру, бо приласкали спочатку сокола, а на голуба обскубаного і не глянули. Надто вже сокіл гарний був.

— А чому ви на острові безлюдному поселилися?

— Бо, як і ти, просили вітра, щоб у гостях у нього побувати... Приголуб, сестро, голуба. Не дивись на красу сокола. Голуб — то життя, а сокіл — неволя. Сокіл кожної ночі знімає з нас свої чари, і ми стаємо людьми, розважаємо його танцями. Коли починає світати, ми стаємо трояндами. І так усе життя. Якщо сокіл розсердиться і почне бити

голуба, ти, сестро, накрій голуба своїми світлими косами і цим його врятуєш. Той голуб потім багато добра тобі зробить. Буде все життя служити тобі вірою і правдою. А як не накриєш косами, то голуб загине, і ти вже ніколи з цього острова не повернешся додому. Прощай, красуне, бо скоро прилетять оті гості — добро і зло. Будь мудра.

— Спасибі за пораду і низький уклін тобі, Біла Трояндо.

Недовго довелося чекати. Прилетіли сокіл і голуб. Один красивий та прудкий. Другий змучений, з сумними очима. Перший сів красуні на ліве плече ближче до серця і почав крильцями обіймати. Другий сів у ногах і нахилив засмучену голову, мов уклонився красуні.

Весь обскубаний, і тіло його в ранах. Взяла красуня нещасного голуба, пригорнула до серця і косою накрила. А на сокола, що сидів на лівім плечі, і не глянула.

(504 слова)

(Л. Павленко)

ПЕРЕКАЗ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ З ТВОРЧИМ ЗАВДАННЯМ

Уроки Чорнобиля

Спершу, за біблійною легендою, було слово.

І все ж спершу було не слово, а сплеск емоцій, думка, а вже тоді — слово. Але древніх можна зрозуміти. Раніше слово було в більшій ціні. Сьогодні можна з прикрістю говорити про деяку девальвацію його. Ми читаємо, чуємо, вимовляємо стільки слів, що тонемо і задихаємося в словесній повені. Ми звикли з прикрою легкістю жонглювати словами, ніби циркач кульками. Раніше слово вважалось міцним, навіть вічним, якщо воно забезпечувалося золотим запасом життя, долі.

Один з багатьох уроків Чорнобиля — відповідальність за слово. Тепер ми любимо казати: з атомом треба на «ви». А що, досі цього ніхто не знав? Знали. Багато хто з учених попереджав: атом вимагає обережності, розсудливості та й тої ж таки чесності. Бо без чесності, совісності не може бути ні державної мудрості, ні державної стратегії. Але чесні, попереджальні слова тонули в потоці слів гучних, порожніх і безвідповідальних. Скажемо відверто хоч би сьогодні: ми, письменники, не просто помилялися, ми помилялися разом із більшістю, разом із частиною безвідповідальних, але впливових керівників, ми говорили ті слова, яких від нас чекали, як мовить герой моєї повісті Йосип Сластьон, у «верхніх сферах». Ми помилялися, бо помилятися

було вигідніше для нас, аніж казати правду. Сьогодні вигідно казати й писати правду, не забуваймо про це і не маймо зайвих ілюзій щодо себе, ілюзії шкідливі для морального здоров'я. Ми дружно, з творчим натхненням творили вірші, есе, романи, драми про будівництво атомної станції у верхів'ї Дніпровського басейну, вздовж якого живуть десятки мільйонів людей. Хіба ми вже у ті роки не відчували тривоги, хіба були такі недалекоглядні, і гіркі слова Бориса Олійника в «Літературній газеті» стали для нас відкриттям? Знали, відчували, мусили принаймні знати і тривожитись, і не один з нас, надивавши в статті Бориса Олійника слова про недоцільність будівництва атомної станції в Чорнобилі, подумки вигукнув: «Я давно це знав, я давно це думав!..» Знав, думав, але — мовчав. Утім, мовчав до сьогоднішніх подій і сам Борис Олійник. Знали ми, бо письменнику злочинно такого не знати. Єдиного не знали, не припускали: нашими захопленими словами торуємо дорогу великій біді, великому людському горю.

Молоді хлопці, які героїчно, справді-таки — героїчно і самозабутньо, але — голіруч ішли на атом, були вимушені закривати власними грудьми дзот, крізь амбразуру якого атом безжально строчив. Смерть цих героїв і на нашій з вами совісті, а не лише на совісті генерала з п'єси «Саркофаг» Губарева.

Чорнобиль сьогодні — своєрідний дозиметр нашої совісті.

Насамперед, звичайно, щодо проблем екологічних.

Шукаймо винних не десь. Спершу шукаймо винних у самих собі. Лише за цієї умови може відбутися духовний катарсис, до якого закликає нас сьогодні Чорнобиль.

(415 слів)

(За В. Дроздом)

Творчі завдання

1. Доповніть текст власними роздумами про сьогоднішній Чорнобиль.
2. Відповідальність людини за власні слова і вчинки.

КОНТРОЛЬНИЙ ТВІР У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ НА МОРАЛЬНО-ЕТИЧНУ ТЕМУ

Орієнтовні теми

1. Любить людей мене навчила мати.
2. Моральні чесноти, які викликають повагу в мого покоління.
3. Не будьте жорстокими до друзів наших менших!
4. Природа — колиска людства.

Матеріали для підготовки до твору

1. Лінда вірила людям...

Звертаюся до вашої газети за порадою, та й хочеться комусь висповідатися. Біль і образа каменем лежать на душі й не дають спокою.

П'ять років тому моєму молодшому синові на день народження подарували собаку Лінду породи коллі. Радість хлопця була безмежною. Не можна навіть перелічити всього, що вона уміла робити: «рахувала» до десяти, виконувала всі команди, відпасала череди корів, завертаючи їх. Лінда стала королевою нашого великого села для дівчорі й дорослих, а для нас — членом родини: довірлива, немов дитина, слухняна. Ми з нею розмовляли, як з людиною, і Лінда розуміла нас з півслова. Ніколи її не прив'язували, на неї ніхто не скаржився. Собака була зі мною на городі, на кухні, проводжала на ферму (я працюю дояркою). Вона так вивчила за ці роки графік роботи, що на годинник дивитися не треба: якщо Лінда сидить біля хвіртки — треба йти на роботу.

Одного дня, повернувшись додому з ферми, стала я поратися по господарству, потім винесла Лінді їсти, погукала... Вона не прийшла. Я знову подалася на роботу, на денне доїння, а там хлопці кажуть: «Біжи, подивись у прибудові, туди, кажуть, волік Лінду наш завфермою. Вона пручалася, скавчала». Доярки пішли зі мною, ніхто не хотів вірити в це, але негідник убив собаку.

Коли я прибігла до нього, він утік, як тікають усі злочинці. Як піднялася в нього рука затягти пасок їй на шиї, адже собака сиділа і довірливо дивилася на нього своїми добрими очима? Я знаю це напевно, бо Лінда вірила людям і була впевнена, що ніхто не скривдить її.

Ніколи Лінда не вибіжить нам назустріч і не махне привітно своїм пухнастим хвостом, не буде дивитися віддано і з любов'ю в очі...

Відчуття таке, ніби разом із твариною з нашого життя вирвали щось звичне, але вкрай важливе. Може, це віра в людську доброту?.. І закипає гнівом серце: хіба не має відповісти негідник за ганебний злочин?

(302 слова)

(Ганна. Вінницька обл.)

***P. S.** Редакція не надрукувала прізвища завідуючого фермою та назви села. Працівники «Порадниці» зателефонували до голови сільської ради й звернулися до нього з проханням допомогти владнати конфлікт.*

Хоча... Про яке порозуміння можна говорити після вбивства? Так, саме вбивства тварини. Все на світі має початок. Якщо заплющити очі на один випадок, то чи не буде марним ваше втручання наступного разу?

Щодо останнього запитання, то стаття 207 Кримінального кодексу України карає за жорстоке поводження з тваринами, що спричинило їх каліцтво або загибель, а також знуцання над ними, вчинені особою, на котру протягом року було накладено адміністративне стягнення, виправними роботами строком до 6 місяців або штрафом до 40 мінімальних зарплат.

А згідно зі статтею 89 Адміністративного кодексу України жорстоке поводження з тваринами або вчинення інших дій, що призвели до їх каліцтва чи загибелі, тягнуть за собою штраф від 3 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Не будьте жорстокими!

Цієї осені ми втратили дуже дорогого нам друга — собаку Чару породи шнауцер, яка померла після важкої операції.

Ось я й хочу спитати: як ми, люди, можемо бути такими жорстокими, коли кидаємо кошенят і цуценят напризволяще?

Чару ми знайшли у холодній електричці, голодну, худу й хвору. Як і кожній живій істоті, тваринам теж хочеться добра, ласки, тепла, домашнього затишку. Тому й звертаюся до читачів «Порадниці»: перш ніж узяти в руки маленьке тепле тільце тваринки, сто разів подумайте, чи не викинете ви її потім на смітник.

(87 слів)

(П. Іванова,
с. Панютине Харківської обл.)

3. Природа — колиска людства

Хто ж пожаліє людину, як не земля?
Хто ж пожаліє землю, як не людина?

Н. Гавриленко

Людина давно увійшла у чарівний храм довкілля. Мудра природа зустріла її приязно, розкриваючи обійми, віддаючи своє багатство, сподіваючись на дбайливе ставлення. Але саме сьогодні хочеться згадати слова Аристотеля, який говорив, що природа не середовище, де існує людина, а сутність усіх природних речей і явищ. Звичайно, саме природа покликана стати для людини рідною домівкою, що дає не лише життя і здоров'я, а духовну й душевну наснагу.

На жаль, ми давно вже зрадили свого зеленого друга. Щедра й довірлива природа поклася на людську совість, шляхетність і розсудливість. Однак далеко не всі могли похвалитися цими якостями і часто входили в її володіння не як друзі, а як вороги. Тому й маємо Чорнобиль

з усіма його катастрофічними наслідками, порушені екологічні системи, понівечені унікальні урочища, утрачені види рослин і тварин, які вже ніколи й жодними засобами не вдасться відтворити.

Можна, звичайно, заперечити: хіба ми особисто винні у тому, що сталося з природою? Так, ми винні всі разом як народ, як частина людства. Винні, насамперед, своєю байдужістю до того, як житимуть майбутні покоління, що вони отримають у спадок від нас. Ставлення людини до природи залежить від самої людини — її потреб і можливостей, освіти та культури, технічного розвитку й ідеалів, що панують у суспільстві. Проте незмінною завжди залишається гармонія людини з природою — необхідним середовищем її існування.

Життєвою потребою для людини є корисні копалини, родючі ґрунти, водоймища, ліси та свіже повітря. Щоб зберегти всі багатства природи для себе, люди мають пам'ятати, що це треба робити, в першу чергу, для самої природи, аби вона мала що віддавати.

Отже, природа — колиска людства, і трепетне ставлення до неї — наш святий обов'язок.

(284 слів)

(Із журналу)

УСНИЙ ВИБІРКОВИЙ ПЕРЕКАЗ ТЕКСТУ

Володимир Івасюк

«Червону руту» співав увесь світ. Можливо, в ту мить, коли у Брюховицькому лісі, що на околиці Львова, згасало його життя, ця незбагненна пісня також звучала в радіо- чи телепередачі, у кав'ярні чи ресторані, в сільській хатині чи міському парку...

У день поховання митця на Личаківському кладовищі мелодія «Червоної рути» завмерла... Як завмерли у місті Лева трамваї та тролейбуси, як завмерло умите сльозами багатотисячне братство, що вишло проводити композитора в останню путь.

Смерть Володимира Івасюка й донині оповита легендами, здогадами й плітками, в яких загадково й алогічно переплітаються правда й вигадка. Цьому сприяло опубліковане у пресі за півроку до завершення слідства повідомлення: «Встановлено, що причиною смерті громадянина Івасюка В. М. було самогубство. Поширювані чутки про інші обставини смерті композитора є вигадкою».

Володимир Івасюк народився в містечку Кіцмань на Буковині. Змалку опановував гру на скрипці. За прикладом батька — письменника Михайла Івасюка — записував народні пісні, обробляв їх мелодії.

Маючи сімнадцять років, створив у школі вокально-інструментальний ансамбль, для якого написав свої перші твори — «Колискова для Оксанички», «Я піду в далекі гори». Писав пісні і навчаючись у медінституті.

Він є ровесником ліверпульської четвірки, що стала музичним символом другої половини ХХ століття, — ансамблю «Бітлз», тому беззаперечно прийняв і, як більшість молоді 60-х рр., сприйняв новітню форму музичення. Будучи натурою з чітко вираженою національною приналежністю, Івасюк увібрав у себе ідеї «Бітлз» творчо, перенісши їх на український ґрунт, поклавши початки новій, названій молодіжною, музиці в Україні.

Зазвучала «Червона рута», згодом — «Водограй». Ці пісні підхопив увесь світ — їх виконували польські, чеські, грузинські, японські ансамблі. Стало зрозуміло: народилася новітня українська естрада європейського рівня. У передмові до третьої, найповнішої збірки пісень Володимира Івасюка, виданої посмертно, Софія Ротару — уособлення української естради 70-х рр. — писала: «Молодий митець був улюбленцем свого покоління. У творах композитора лунала музика, народжена красою людей, чарівністю дібров та синіх гір, які надихали його вразливе серце. Творче спілкування з Володимиром Івасюком було святом...»

За таке коротке життя Івасюк встиг зробити чимало. Його творча спадщина налічує майже 150 пісень, камерні твори, симфонічні сюїти, музику до театральних спектаклів...

Та успіх композитора сприйняли не всі. Як кожна дійсно талановита людина, він мав чимало заздрісників і недоброзичливців, які славу Івасюкових пісень намагалися затьмарити скаргами й доносами.

Та час і Бог усе розставили на свої місця. Уже посмертно Володимир Івасюка відзначено найвищою нагородою нашої держави — премією імені Тараса Шевченка. Пісня «Червона рута» дала назву національному Фестивалю молодіжної пісні, котрий живе вже десять років. Десять відсотків нинішніх естрадних співаків України відкрив цей фестиваль. Серед них Віктор Морозов, Олександр Пономарьов, Руслана Лижичко, ансамблі «Брати Гадюкіни», «Кому вниз».

(422 слова)

(І. Лєнша)

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ДІАЛОГІВ-ОБГОВОРЕНЬ ЗА ЗАДАНОЮ СИТУАЦІЮ

1. Обговоріть ситуацію. Чи поділяєте ви занепокоєння авторки листа? Висловіть власну думку.

«Дехто вважає, що не треба розповідати школярам про трагедію тридцятих років, помилки воєнних і повоєнних років. Мовляв, молодь треба виховувати на позитивних прикладах. Гадаю, на правді нас треба виховувати, тоді помилок не буде. А ви як думаєте?»

Надія С. 9 клас.

2. Обговоріть ситуацію. Як ви думаєте, що краще: визнавати свої помилки чи ні?

«Кажуть, що легше витримати самокритику, аніж догану. Все, що на вашу думку хоче сказати вам обвинувач, скажіть це раніше за нього. Як ви думаєте, чи змінить він свою позицію на більш великодушну. Старі люди кажуть: «Сваркою небагато доб'єшся, а поступливістю одержиш більше, ніж чекав». Чи згодні ви з цим? Висловіть свою думку» .

ОРІЄНТОВНЕ КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

(Усього — 70 год*. На тиждень — 2 год. Текстуальне вивчення творів — 56 год. Повторення й узагальнення — 2 год. Література рідного краю — 2 год. Позакласне читання — 4 год. Розвиток мовлення — 4 год (у межах годин на текстуальне вивчення). Резервний час — 6 год)

№ з/п	Зміст програмового матеріалу	Орієнтовна кількість год	Дата
1	2	3	4
І СЕМЕСТР			
ВСТУП			
1	Роль і місце літератури в житті нації. Розвиток літератури. Творча індивідуальність митця	1	
УСНА НАРОДНА ТВОРЧИСТЬ			
2	Процес виникнення фольклору. Багатство і розмаїття українського фольклору (<i>повторення й узагальнення вивченого</i>). Види родинно-побутових пісень (про кохання, про сімейне життя, жартівливі). Культ романтизованих почуттів, сентиментальний пафос, традиційна символіка. «Місяць на небі, зіроньки сяють». <i>Теорія літератури (ТЛ): народна пісня (поглиблено)</i>	1	
3	«Цвіте терен, цвіте терен», «Сонце низенько» (<i>на вибір</i>), «Ой під вишнею, під черешнею». Виразне читання родинно-побутових пісень	1	

* Запропонована кількість часу на вивчення кожного розділу, теми є *орієнтовною*, учитель *може її змінювати* (у межах 70 год).

1	2	3	4
4	Українські народні балади. Тематичні та стильові особливості, сюжет, герої українських балад. Класифікація балад. «Ой летіла стріла», «Ой на горі вогонь горить». ТЛ: <i>народна пісня</i> (поглиблено), <i>балада</i>	1	
5	<i>Зв'язне мовлення</i> . Усний твір на одну із тем: «Відображення в родинно-побутових піснях моральних норм і щирих почуттів українців», «Народні балади — геніальна поетична біографія українського народу»	1	
ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА			
6	<i>Українська середньовічна література XI—XV ст.</i> Розвиток писемності після хрещення Руси-України (988 р.). Найдавніші рукописні книги Київської Русі (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава)	1	
7	<i>Перекладна література</i> . Біблія (<i>фрагменти</i>). Легенди: про Вавилонську вежу, про Мойсея	1	
8	Притча про блудного сина. Біблія як Святе Письмо й художній текст. Українські переклади Біблії (П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, І. Огієнко, І. Хоменко). Використання біблійних тем, сюжетів, мотивів, образів у світовій та українській літературах. ТЛ: <i>притча</i> (<i>повторення й поглиблення</i>)	1	
9	Тематична контрольна робота № 1. Вступ. Родинно-побутові пісні. Українські народні балади. Давня література. Українська середньовічна література XI—XV ст. Перекладна література	1	

1	2	3	4
10	<i>Пам'ятки оригінальної літератури княжої Руси-України.</i> Літописи як історико-художні твори. «Повість минулих літ». «Поученіє Володимира Мономаха», Києво-Печерський патерик (оглядово). ТЛ: <i>літописи</i>	1	
11	«Слово о полку Ігоревім» — давньоруська пам'ятка, перлина українського ліро-епосу. Історична основа твору. Особливості композиції. Роль пейзажу в розгортанні сюжету. Питання авторства. ТЛ: <i>ліро-епіка</i>	1	
12	Образи руських князів у творі. Наскрізна ідея патріотизму. Переклади й переспіви «Слова...» у XIX—XX ст.	1	
13	Поетичність образу Ярославни. Образ Руської (української) землі. Фольклорні мотиви в поемі. Стилістичні засоби. Символічно-міфологічні образи та їх значення	1	
14	<i>Українська література доби Ренесансу і доби Бароко.</i> Розвиток книгодрукування. Перші друковані книги в Україні. Іван Вишенський, Іван Величковський, Семен Климівський — видатні діячі української культури (оглядово). ТЛ: <i>Ренесанс, Бароко</i>	1	
15	Історико-мемуарна проза. Загальні відомості про козацькі літописи (Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка) та «Історію русів». Вертеп як вид лялькового театрального дійства (оглядово)	1	

1	2	3	4
16	Григорій Сковорода. Життя і творчість філософа, просвітителя, поета. Його християнські морально-етичні ідеали. Біблійна основа творчості Г. Сковорода та його вчення про самопізнання і «сродну (споріднену) працю». Проповідь житейської невибагливості, пошуку гармонії з собою і світом. Повчальний характер і художні особливості збірки «Байки Харківські». «Бджола та Шершень»	1	
17	Григорій Сковорода. «Всякому місту — звичай і права...», «De Libertate» (зі збірки «Сад Божественних пісень»)	1	
18	Тематична контрольна робота № 2. Пам'ятки оригінальної літератури княжої Руси-України. «Слово о полку Ігоревім». Українська література доби Ренесансу і доби Бароко. Григорій Сковорода. «Бджола та Шершень», «Всякому місту — звичай і права», «De Libertate»	1	
19	Позакласне читання (ПЧ) № 1	1	
НОВА УКРАЇНЬСКА ЛІТЕРАТУРА			
20	Нова українська література. Суспільно-історичні, культурні обставини. Літературний процес кінця XVIII ст. — першої половини XIX ст. Розвиток фольклористики, етнографії. Основні художні напрями (бароко, класицизм, романтизм, реалізм тощо). Визначні українські письменники	1	
21	Іван Котляревський. Творчість письменника — новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія появи «Енеїди»	1	

1	2	3	4
22	«Енеїда». Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, алюзії на українську історію в поемі. Бурлескний гумор, народна українська мова. Ствердження народної моралі (картини пекла). <i>ТЛ: травестія, пародія, бурлеск, алюзія</i>	1	
23	Проблематика поеми «Енеїда». Характеристика героїв твору. Образ Енея	1	
24	Соціально-побутова драма І. Котляревського «Наталка Полтавка» — перший твір нової української драматургії	1	
25	Колоритні образи твору. Образ Наталки як уособлення кращих рис української жінки. Сценічне життя твору. Роль пісень у п'єсі	1	
26	Григорій Квітка-Основ'яненко — батько української прози, один із перших у Європі «творців людкової повісті» (<i>І. Франко</i>). Гуманізм та християнські ідеали, етнографічне тло творів. «Маруся» — перша україномовна повість нової української літератури, приклад прози із виразними рисами сентименталізму. <i>ТЛ: сентименталізм</i>	1	
27	Художнє розкриття письменником традиційних народних моральних уявлень. Утілення морального й естетичного ідеалів в образі головної героїні твору	1	
28	Характеристика інших персонажів повісті (Василь, Наум Дрот та ін.). <i>Зв'язне мовлення (письмово)</i>	1	
29	Тематична контрольна робота № 3. Нова українська література. Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка»; Григорій Квітка-Основ'яненко. «Маруся»	1	
30	ПЧ № 2	1	
31	Література рідного краю (ЛРК) № 1	1	
32	Повторення та узагальнення вивченого	1	

1	2	3	4
II СЕМЕСТР			
НОВА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА			
33	<i>Література українського романтизму (оглядово)</i> Ідейно-художні особливості романтизму. Зв'язок із ідеями Просвітництва, з національним рухом («Руська трійця»). Поети-романтики. Значення романтизму для нового етапу розвитку слов'янських літератур. ТЛ: романтизм	1	
34	Петро Гулак-Артемівський. Балада «Рибалка». Вічна тема кохання. Засоби романтичного зображення. Фольклорна основа твору	1	
35	Євген Гребінка. Вірш «Човен». Образ небезпечної морської плавної як уособлення життєвого шляху людини. Пісенна (романсова) лірика поета українською та російською мовами («Ні, мамо, не можна нелюба любити», «Чёрные очи» та ін.). ТЛ: романс	1	
36	Микола Гоголь. «Тарас Бульба» (переклад М. Садовського і М. Рильського, за ред. І. Малковича) Творчість М. Гоголя, уродженця України, місце його творчості на порубіжжі культур двох народів. Вираження глибини національного духу у творах прозаїка та драматурга, українська історія та фольклор як їх джерело. Повість «Тарас Бульба»	1	
37	Микола Гоголь. «Тарас Бульба». Сюжет повісті	1	
38	Внутрішній епічний розмах твору; піднесено-героїчний образ головного героя. Колізія морального й національно-культурного вибору в образах синів Тараса Бульби	1	
39	Вплив творчості Миколи Гоголя на розвиток українського письменства	1	

1	2	3	4
40	ПЧ № 3	1	
41	Тематична робота № 4. Література українського романтизму (оглядово). Петро Гулак-Артемівський. Балада «Рибалка»; Євген Гребінка. Вірш «Човен»; Микола Гоголь. «Тарас Бульба»	1	
42	Тарас Шевченко — геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів («Причинна», «Думи мої...»)	1	
43	Оглядове вивчення історичної теми у творчості Кобзаря («Іван Підкова», «Тарасова ніч», «Гайдамаки»)	1	
44	Тарас Шевченко. «До Основ'яненка». Вісь неперервності історичного часу. ТЛ: <i>послання</i>	1	
45	Національна проблематика періоду «Трьох літ». Тарас Шевченко. «Сон» («У всякого своя доля...»). Поема («комедія») «Сон» і тогочасна суспільно-політична дійсність. Композиційний прийом «сну», його роль для розширення можливостей поетичного зображення. ТЛ: <i>гротеск, контраст, умовність</i>	1	
46	Сатиричний характер поеми «Сон» («У всякого своя доля...»). Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості	1	
47	Тарас Шевченко. «Кавказ». Пристрасний відгук на тогочасну загарбницьку імперську політику. Продовження теми національно-визвольної боротьби	1	
48	Узагальнена ідея поеми «Кавказ» — неприйняття насильства, поневолення людей, осуд загарбницьких воєн. <i>Зв'язне мовлення. Усний твір «Борітеся-поборете»</i>	1	

1	2	3	4
49	Тарас Шевченко. «І мертвим, і живим, і ненарожденим...». Продовження теми «землячків» у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Засудження комплексу меншовартості, національного безпам'ятства та байдужості до рідної мови.	1	
50	«І мертвим, і живим, і ненарожденим...». Критичний перегляд національної історії задля перспективи її кращого майбутнього. Настроєві інтонації послання (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо)	1	
51	<i>Тема жіночої долі у творчості Т. Шевченка.</i> Поема «Катерина». Жорстокість народної моралі. Образ Катерини	1	
52	Т. Шевченко. Реалістично-побутова поема «Наймичка». «Вічна» тема матері й сина.	1	
53	Т. Шевченко. «У нашій раї на землі...». Трагедія жінки-матері, боротьба за своє материнство	1	
54	Різні типи втілення теми жіночої долі. Еволюція жіночого образу у творах Т. Шевченка. Наскрізний ліризм творів Т. Шевченка про жіночу долю	1	
55, 56	Лірика Т. Шевченка періоду арешту й заслання і після повернення з нього. «Доля», «Росли укупочці, зросли...». Риси автобіографізму в образі ліричного героя. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі. <i>ТЛ: ліричний герой (поглиблено), лірична медитація</i>	2	

1	2	3	4
57	Біблія в житті Т. Шевченка. Світле про-роцтво поета («Ісаїя. Глава 35»). Художня інтерпретація творів із Книги псалмів, риси її національної своєрідності у Т. Шевченка. ТЛ: <i>псалом</i> АБО Біблійні мотиви в поезіях Т. Шевченка періоду після заслання. «Злоначинаючих спини...». Молитва як жанр у творчості поета. Ідея єдності й згоди на ґрунті загально-людських цінностей. ТЛ: <i>молитва</i>	1	
58	Підсумковий урок: Світова велич українського поета. Визначні діячі світової культури про Т. Шевченка. Його вплив на літератури інших народів. Шевченко та історико-культурний поступ України. Ушанування пам'яті поета в Україні й за кордоном	1	
59	<i>Зв'язне мовлення (письмово).</i> Контрольний твір за творчістю Т. Шевченка	1	
60	Тематична робота № 5. Творчість Тараса Шевченка	1	
61	«Українець у Європі, європеець в Україні». Пантелеймон Куліш — український письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач, автор підручників для школи, українського правопису («кулішівка»), громадський діяч	1	
62	«Чорна рада» — перший україномовний історичний роман-хроніка. Походження назви. Історична основа й авторська уява, романтичність стилю. Динамічний сюжет. ТЛ: <i>роман, роман-хроніка, історичний роман</i>	1	

1	2	3	4
63, 64	Непросте життя та романтичні пригоди головних героїв. Загальнолюдські риси ініціативності, працьовитості, лицарства, благородства, вірності почуттю та обов'язку. Божий чоловік — носій основної ідеї; Михайло Черевань — уособлення щасливого хутірського життя; Іван Шрам і Яким Сомко — носії ідеї державності України; Леся і Петро Шраменко — уособлення сімейної ідилії як символу незнищенності українців; Кирило Тур — втілення запорозької вольниці та козацького лицарства. Показ протистояння сил державотворення і руйнівництва (Яким Сомко, Іван Брюховецький). Романтичний мотив дороги і його місце у творі. Оцінка роману Т. Шевченком	2	
65	Марко Вовчок (Марія Олександрівна Вілінська). Життя і творча діяльність. Марко Вовчок як перекладач (Ж. Верна, Г. К. Андерсена, А. Е. Брема). «Народні оповідання»; продовження теми народного життя в повісті «Інститутка». ТЛ: <i>реалізм</i>	1	
66	Марко Вовчок. «Інститутка». Антилюдяна суть кріпосництва та солдатчини. Образи персонажів — людей із народу та панночки. Авторська позиція у творі	1	
67	Тематична контрольна робота № 6. Пантелеймон Куліш. «Чорна рада». Марко Вовчок. «Інститутка»	1	
68	ПЧ № 4	1	
69	ЛРК № 2	1	
70	Урок-підсумок. Закріплення вміння висловлювати власні міркування про найулюбленіші твори	1	

ТЕМИ ТВОРЧИХ РОБІТ

Тема № 1

ВСТУП. УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ. ДАВНЯ УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА. УКРАЇНЬСЬКА СЕРЕДНЬОВІЧНА ЛІТЕРАТУРА XI—XV СТ. ПЕРЕКЛАДНА ЛІТЕРАТУРА

1. Мотиви кохання і зради в родинно-побутових піснях.
2. Народні балади — геніальна поетична біографія українського народу.
3. Підтримайте або спростуйте думку, висловлену Іваном Огієнком: «Рідна мова — шлях до Бога, шлях найкоротший і найкращий».
4. Підтримайте або спростуйте думку, висловлену Авраамом Лінкольном: «Біблія — це найкращий дар, даний людині Богом».
5. Чи актуальною для сьогодення є біблійна притча про блудного сина? Аргументуйте власну думку.
6. Чи актуальними є Божі Заповіді, які отримав Мойсей на горі Синай? Свою думку аргументуйте.
7. Морально-етичні вимоги до вихованої інтелігентної людини (за повчанням із «Ізборника Святослава»). Чи актуальними є ці настанови для сьогодення? Аргументуйте свою думку.

Тема № 2

ПАМ'ЯТКИ ОРИГІНАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ КНЯЖОЇ РУСИ-УКРАЇНИ. «СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІМ». УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА ДОБИ РЕНЕСАНСУ І ДОБИ БАРОКО. ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА. «БДЖОЛА ТА ШЕРШЕНЬ», «ВСЯКОМУ МІСТУ — ЗВИЧАЙ І ПРАВА», «DE LIBERTATE»

1. «Слово о полку Ігоревім...» — найвизначніша пам'ятка давньоруської літератури.
2. Що, на Вашу думку, стало причиною поразки князя Ігоря? («Слово о полку Ігоревім»). Свою думку обґрунтуйте.
3. Поетичність образу Ярославни (за «Словом о полку Ігоревім»).
4. Як Ви розумієте зміст слів Г. Сковороди «Світ ловив мене, та не спіймав»?
5. Підтримайте або спростуйте думку про те, що філософські настанови Григорія Сковороди є близькими до моральних принципів українців.

6. «Сродна праця» — це найсолодша в світі річ» (за творчістю Г. Сковороди).

7. «Добрий розум робить легким і найважчий спосіб життя» (за афоризмом Г. Сковороди).

Тема № 3

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ. «ЕНЕЇДА», «НАТАЛКА ПОЛТАВКА».

ГРИГОРІЙ КВІТКА-ОСНОВ'ЯНЕНКО. «МАРУСЯ»

1. «Енеїда» Івана Котляревського — енциклопедія українського життя XVIII століття» (*М. Рильський*).

2. Актуальність п'єси І. Котляревського «Наталка Полтавка» у наш час.

3. Образ Марусі — утілення найкращих рис української дівчини з народу.

4. Підтримайте або спростуйте думку, висловлену літературознавцем Є. Шаблійовським: «Сміх Котляревського — очищувальна сила, що робить людей кращими, чеснішими, людянішими».

5. Поміркуйте, чи можна вважати образи Низа та Евріала романтичними героями козацької доби? Свою думку обґрунтуйте.

6. Порівняльна характеристика образів Наталки Полтавки з однойменної драми І. Котляревського і Марусі з однойменної повісті Г. Квітки-Основ'яненка.

7. Мій улюблений літературний герой (за творами І. Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка).

Тема № 4

ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОГО РОМАНТИЗМУ (ОГЛЯДОВО)

ПЕТРО ГУЛАК-АРТЕМОВСЬКИЙ. «РИБАЛКА»;

ЄВГЕН ГРЕБІНКА. «ЧОВЕН»; МИКОЛА ГОГОЛЬ.

«ТАРАС БУЛЬБА»

1. «Русалка Дністровая» — «прорив чуття людського серця серед загального затупіння та одичіння» (*І. Франко*).

2. Символічний алегоричний образ човна в однойменному творі Є. Гребінки.

3. Вплив «Руської трійці» на розвиток літератури українського романтизму.

4. «Намалюйте» словесний портрет улюбленого героя твору М. Голя «Тарас Бульба».

5. Поміркуйте, чи відбилися ознаки українського романтизму в назві альманаху «Русалка Дністровая»? Свою відповідь аргументуйте.

6. Повість М. Гоголя «Тарас Бульба» — панорама життя козацької епохи.

7. Чи можна М. Гоголя вважати українським письменником? Аргументовано доведіть, чому.

Тема № 5

ТВОРЧИСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

1. «Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя» (За твором Т. Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим...»).

2. Яким, на вашу думку, Тарас Шевченко уявляє справжнє родинне щастя?

3. Доведіть, що творчість Т. Шевченка актуальна для сьогодення.

4. «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине» (За твором Т. Шевченка «До Основ'яненка»).

5. Поема Т. Шевченка «Сон» («У всякого своя доля...») — «сміливий маніфест слова проти темного царства» (Іван Франко).

6. Національна ідея у творах Тараса Шевченка.

7. «Борітеся — поборете» (за творами Тараса Шевченка).

Тема № 6

ПАНТЕЛЕЙМОН КУЛІШ. «ЧОРНА РАДА», МАРКО ВОВЧОК (МАРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА ВІЛІНСЬКА). «ІНСТИТУТКА»

1. Роман П. Куліша «Чорна рада» — «найкращий твір історичної прози в українській літературі» (І. Франко).

2. Романтичний мотив дороги у творі П. Куліша «Чорна рада».

3. Мій улюблений літературний герой (за твором П. Куліша «Чорна рада» або Марка Вовчка «Інститутка»).

4. Актуальність для сьогодення проблем, порушених у романі П. Куліша «Чорна рада».

5. Поміркуйте, чому Марко Вовчок у повісті «Інститутка» не дає імен панам. Свою думку аргументуйте.

6. «Козацькому роду нема переводу» (за романом П. Куліша «Чорна рада»).

7. Характеристика образів Якіма Сомка та Івана Брюховецького (за романом П. Куліша «Чорна рада»).

ЗМІСТ

Передмова	2
-----------------	---

Орієнтовне календарно-тематичне планування з української мови	3
---	---

I семестр

Тексти для контрольних диктантів	8
Тексти для навчальних диктантів	9
Тексти наукового стилю для контрольного переказу	10
Науково-навчальні тексти для конспектування	11
Текст для вибіркового переказу публіцистичного стилю	13
Текст для складання тез публіцистичного стилю	15
Контрольний твір-роздум на морально-етичну тему у публіцистичному стилі (орієнтовні теми творів (на вибір учителя))	16

II семестр

Вибірковий переказ тексту художнього стилю	18
Переказ у публіцистичному стилі з творчим завданням	20
Творчі завдання	21
Контрольний твір у публіцистичному стилі на морально-етичну тему (орієнтовні теми)	21
Орієнтовне календарно-тематичне планування з української літератури ..	27
Теми творчих робіт	37